

ΜΑΙΡΗ ΚΟΥΤΣΕΛΙΝΗ

“Οι Κύπριοι πιστεύουν ότι οι γυναίκες δεν έχουν ηγετικές ικανότητες”
 “Αν ψήφιζαν μόνο οι γυναίκες τις γυναίκες δεν θα είχαμε πρόβλημα, μια και είναι το 51%

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου Δρουσιώτου
 antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Έχοντας ως δεδομένο ότι δεν ψηφίζονται γυναίκες στην κυπριακή Βουλή, ότι η Κύπρος είναι από τις τελευταίες χώρες σε όλη την Ευρώπη, έκαναν μια έρευνα κάλπης, 2006-2016 για να ανακαλύψουν ότι από την στιγμή που εξ αιτίας πολλών καταστάσεων δεν υπάρχει ισότητα, πρέπει να μπου προσωρινές υποχρεωτικές ποσοτώσεις, όπως ψήφισε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο του 2015.

Ζητούμε ως πρώτο βήμα να κρατηθεί 30% θέσεων της Βουλής για γυναίκες

Η διεύθυτρια της Έδρας UNESCO για την Ισότητα και Ενδυνάμωση των Φύλων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου Μαίρη Κουτσελίνη μιλά στον «Φ» για την έρευνα και το αίτημα όπως κρατηθεί το 30% των θέσεων της Βουλής για γυναίκες, ως πρώτο βήμα που θα καλυφθεί με προσωρινές ποσοτώσεις.

Ποια τα πορίσματα της έρευνας «Βουλευτικές Εκλογές 2006-2016: Οι έμφυλες προτιμήσεις των Κυπρίων ψηφοφόρων»;

Πρόκειται για μια έρευνα που διενεργήθηκε από το Ερευνητικό Κέντρο Ισότητας Φύλου (ΕΚΙΦ) για το 2006, ως έρευνα κάλπης, και το 2016 σε συνεργασία με την Έδρα UNESCO για την Ισότητα και την Ενδυνάμωση των Φύλων του Πανεπιστημίου Κύπρου. Πήραμε από 3.666 ψηφοφόρους, άντρες και γυναίκες, πρόθεση ψήφου σε όλες τις πόλεις, την ημέρα των βουλευτικών εκλογών. Θέλαμε να δούμε τις τάσεις που έχουν οι ψηφοφόροι απέναντι σε άνδρες και γυναίκες υποψήφιους.

Τι τους ρωτήσατε;

Αν ψήφισαν γυναίκα ή άντρα και γιατί, αν στην προηγούμενη ψηφοφορία είχαν διαφορετική επιλογή, τους λόγους, αν επικροτούν την οριζόντια ψηφοφορία και αν είναι υπέρ των προσωρινών ποσοτώσεων αντρών-γυναικών. Είχαμε ως δεδομένο για το ερωτηματολόγιό μας το γεγονός ότι δεν ψηφίζονται γυναίκες στην κυπριακή Βουλή. Είμαστε από τις τελευταίες χώρες σε όλη την Ευρώπη. Το ίδιο περίπου ποσοστό αντρών και γυναικών δεν ψηφίζουν γυναίκες και για τους ίδιους λόγους. Φάνηκε ότι όσο πιο αμόρφωτοι είναι κάποιος τόσο πιο αρνητικός είναι στο να ψηφίζει γυναίκες. Υπάρχουν πολλές ερμηνείες, π.χ. η υπερπροβολή των αντρών υποψηφίων -μας είπαν ότι ψηφίζουν αυτούς που γνωρίζουν- οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για τη γυναίκα -καλύτερα να μένει στο σπίτι με την οικογένεια- και ακόμη η προβολή της αδυναμίας του καθενός να σχοληθεί με την πολιτική προς οποιαδήποτε γυναίκα, μια και θεωρείται ότι «δεν έχει ηγετικές ικανότητες».

Στο ερώτημα αν θα ψήφιζαν περισσότερες γυναίκες αν υπήρχε η οριζόντια ψηφοφορία;

Ανεξάρτητα από ηλικία, απάντησαν θετικά. Θεωρούν πιο ικανές τις γυναίκες άλλου κόμματος από αυτές που είναι στο κόμμα που ψηφίζουν. Μια διαφοροποίηση από το 2006 είναι ότι οι γυ-

Δυναμική κινητοποίηση για 50-50 στη Βουλή

ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΕΞΙΣΜΟΣ

Πώς προσεγγίζεις τη μάζα;

Είναι δύσκολο να την προσεγγίσεις όταν για χρόνια η μάζα «ακούει» μόνο τα κόμματα. Σε αυτή την πρωτοβουλία που ανέφερα, προσεγγίσαμε πολιτικούς αρχηγούς που μας απάντησαν για το θέμα των ποσοτώσεων, με το «πού πάει η αξιοκρατία». Είναι κατά την άποψή μου η μεγαλύτερη απεικόνιση της γυναίκας η απάντηση αυτή. Μας λένε, δηλαδή, έμμεσα πλην σαφώς, ότι από το 51% του πληθυσμού, που είναι οι γυναίκες, άξιες είναι μόνο 10%-12% που συμμετέχουν στις θέσεις λήψης αποφάσεων, ενώ το 90% από το 49% των αντρών είναι ικανοί. Αυτό δεν υποτιμά τη γυναίκα; Δεν είναι σεξισμός; Κι όμως, ακούς να το λένε αρχηγοί κομμάτων. Όχι ποσόστωση, διότι δεν είναι αξιοκρατικό μέτρο. Λες και είναι η ισότητα θέμα προσωπικής ικανότητας και όχι θεσμών, στερεοτύπων και μηχανισμών που οδήγησαν στην ανισότητα των φύλων, λες και το 90% των γυναικών είναι ανάξιες και ανίκανες. Δεν ερμηνεύουν φαίνεται αυτά που λένε. Και κοντά σε όλα αυτά, όλες οι στατιστικές δείχνουν ότι η εκπαίδευση της γυναίκας στην Κύπρο, υπερβαίνει τον μέσο όρο μόρφωσης των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όμως, είμαστε η τελευταία χώρα από τις 28 σε συμμετοχή της γυναίκας σε θέσεις λήψης απόφασης και στην πολιτική ζωή, σε «δύναμη» όπως αναφέρεται από το Ερευνητικό Κέντρο EIGE. Θετικά, επίσης, συγκρίνεται υπέρ της γυναίκας, το εκπαιδευτικό της επίπεδο, μεταξύ ανδρών και γυναικών στην Κύπρο.

ναίκες, ηλικίας 36-55, επηρεάζονται λιγότερο από τις κομματικές πεποιθήσεις σήμερα από ό,τι το 2006.

Από τους συντρόφους τους επηρεάζονται;

Επηρεάζονται άντρες και γυναίκες περισσότερο από το αν ξέρουν τον υποψήφιο, και αυτό έχει να κάνει και με το πώς προβάλλονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το θέμα που ανησυχεί τους ψηφοφόρους είναι η Οικονομία και το Κυπριακό, όπου λιγότερες γυναίκες καλούνται από τα ΜΜΕ για να μιλήσουν. Τα ΜΜΕ παίζουν σημαντικό ρόλο στην προβολή των υποψηφίων. Οι ηλικίας 56-75 χρονών λένε ότι επηρεάζονται πάρα πολύ από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τις διαφημίσεις.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Εκεί έχουν περισσότερη πρόσβαση οι μορφωμένοι και πιο νέοι, ενώ στα ΜΜΕ έχουν πρόσβαση οι πάντες.

Ποιοι είναι οι λόγοι που δεν ψηφίζουν

γυναίκες;

Γιατί πρέπει να αφοσιώνονται στην οικογένειά τους, γιατί η πολιτική χρειάζεται δύναμη, γιατί όταν οι γυναίκες έχουν εξουσία μιμούνται τους άντρες και τα αρνητικά τους, γιατί δεν γνωρίζουν αρκετά για τις γυναίκες υποψήφιες, γιατί θα ήταν χαμηνή ψήφος διότι καμιά δεν μπορεί να εκλεγεί, γιατί στην πολιτική οι άντρες είναι πιο αποτελεσματικοί. Ως σημαντικότερος λόγος για τον οποίο δεν ψηφίζονται γυναίκες είναι διότι η πολιτική χρειάζεται πυγμή και ηγετικές ικανότητες που δεν έχουν οι γυναίκες. Στερεοτυπικές αρνητικές αντιλήψεις για τη γυναίκα που δεν έχει ηγετικές ικανότητες.

Αυτά τα συζητούμε δεκαετίες.

Ναι, και τίποτα δεν αλλάζει. Έχουν γίνει έρευνες διεθνώς που λένε ότι τα ελαφρά μέτρα, δηλαδή το να λες «ψηφίστε γυναίκες» κ.λπ., χωρίς να υπάρχουν ποσοτώσεις για να βγουν οι ικανές γυναίκες που θα ανοίξουν το δρόμο και στις επόμενες, δεν μπορεί να αλλάξουν τις νοοτροπίες. Η έρευνα λέει

Το θέμα που ανησυχεί τους ψηφοφόρους είναι η Οικονομία και το Κυπριακό, όπου λιγότερες γυναίκες καλούνται από τα ΜΜΕ για να μιλήσουν.

Αγώνας για αλλαγή και ισότητα

Ως διεύθυτρια Έδρας UNESCO για την Ισότητα και Ενδυνάμωση των Φύλωνιώθε ενοχές;

Ως Έδρα τεκμηριώσαμε με έρευνες τη ανισότητα σε όλους τους τομείς και με πρωτοβουλίες ενισχύσαμε τη φωνή της γυναίκας. Πριν από τις εκλογές συμμετείχαμε, ως ιδρυτικό μέλος, στην Πρωτοβουλία Γυναικών για την ενίσχυση της συμμετοχής της γυναίκας στην ολιπική ζωή. Ως Έδρα διοργανώσαμε σεμινάρια, δημιουργήσαμε ιστοσελίδα από την οποία παίρναμε απόψεις, κάναμε σεμινάρια, και άλλες εκδηλώσεις, με στόχο να ευαισθητοποιήσουμε για την ισότητα. Ενδιαφέρονται, όμως, συνήθως εκείνοι που είναι ευαισθητοποιημένοι ήδη. Είναι τα μέτρα για τα οποία λέγαμε ότι δεν καταλήγουν σε πρακτικά αποτελέσματα, μια και δεν έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα. Εν πάση περιπτώσει, ίσως να συνεισφέρουμε και εμείς σε αυτή τη μικρή αύξηση στο Κοινοβούλιο, όμως δεν είμαστε και ικανοποιημένοι. Έχουμε βάλει πολύ ψηλά το στόχο της αλλαγής της κουλτούρας και της πραγματικής ισότητας.

στάσεις, όπως ψήφισε και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Ιούνιο του 2015, όπου ρητά αναφέρει ότι το μόνο αποτελεσματικό μέτρο για ισότητα είναι οι ποσοτώσεις. Ένα μέτρο βεβαίως που έμεινε στις συστάσεις.

Γιατί δεν ψηφίστηκε από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως υποχρεωτικό;

Διότι ιδιαίτερα υψηλά αμειβόμενες θέσεις και θέσεις λήψης απόφασης ο ελεγχος της εξουσίας γίνεται σήμερα από τους άντρες και μέσα στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περισσότερες γυναίκες σημαίνει λιγότεροι άντρες. Εδώ σκοτώνονται μεταξύ τους οι άντρες ποιος θα μπει στο ψηφοδέλτιο και με πόσες ψήφους έρχασε από τον άλλο, φαντάσου να τους υποχρεώσεις να αφαιρεθούν τρεις υποψήφιοι για να μπει τρεις γυναίκες. Είναι η πάλη για την εξουσία και η αργή μετακίνηση σε νοοτροπία και κουλτούρα ισότητας. Το 1979 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το ποσοστό ανδρών και γυναικών ήταν 84-16 και το 2015, 65-35.

Έγινε πέρις μια κίνηση για ποσοτώσεις.

Ναι, αλλά ήταν για να μπου γυναίκες στο ψηφοδέλτιο. Εμείς μιλούμε για «50-50 στη Βουλή», μιλούμε για θέσεις όχι για συμμετοχή στο ψηφοδέλτιο. Ζητούμε να κρατηθεί το 30% ως κατώτατο ποσοστό των θέσεων στη Βουλή για γυναίκες, τώρα είμαστε κάτω από το 16%, μια και τη θέση γυναίκας που αποχώρησε την πήρε άντρας.

Συζητήθηκε αυτό το αίτημα;

Ποτέ. Εμείς λέμε ότι πρέπει να γίνει δυναμική κίνηση γι' αυτό τον σκοπό. Το να βάζουν γυναίκες στο ψηφοδέλτιο δεν σημαίνει κάτι, διότι από τη μια δεν προβάλλονται εξίσου και από την άλλη δεν μπαίνουν πάντα επιλέξιμες, διότι γνωρίζουν ότι με τους μηχανισμούς των κομμάτων και την πάλη εξουσίας δεν έχουν δυνατότητα εκλογής. Τις επιλέγουν για να δείξουν ότι προωθείται η ισότητα, «κοσμούμε» το ψηφοδέλτιο, χωρίς πιθανότητα εκλογής, εκτός αν είναι σε υψηλές θέσεις στα κόμματα. Υπάρχουν πολλά διλήμματα, δεν είμαστε έτοιμη ως κοινωνία. Επίσης, όπως είπαμε οι γυναίκες δεν ψηφίζουν γυναίκες, για πολλούς λόγους. Αν ψήφιζαν μόνο οι γυναίκες τις γυναίκες δεν θα είχαμε πρόβλημα, μια και είναι το 51%.

Ποιο το επόμενο βήμα;

Θα χρησιμοποιήσουμε τα πορίσματα της έρευνας μαζί με τα πορίσματα πολλών άλλων ερευνών και θα σταθούμε στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Ιουνίου 2015 στις υποχρεωτικές προσωρινές ποσοτώσεις του 50-50. Στόχος να πείσουμε μέχρι τις επόμενες εκλογές να ψηφιστούν γυναίκες και να μπου υποχρεωτικές ποσοτώσεις.

Κοινός ο αγώνας για αλλαγή

Η Έδρα UNESCO έκλεισε 60 χρόνια ζωής, τι πέτυχε; Πέτυχε στο να τεκμηριώσει αυτές τις αδυναμίες, να κάνει διαλέξεις για διασπίωση, στο να φανεί μέσα από έρευνα τι γίνεται σε όλους τους τομείς. Πάρτε, για παράδειγμα, τη βία στην οικογένεια, όπου είμαστε πάλι πρωτοπόροι. Γιατί τόσο βία, σωματική και ψυχολογική, ενάντια στη γυναίκα; Διότι την υποτιμούμε και γιατί η ίδια ανέχεται να την υποτιμούν, για «χάρη της οικογένειας», όπως μας είπαν θύματα βίας σε έρευνα της Έδρας. Πρέπει όλα αυτά να τα διεκδικήσουμε πιο δυναμικά και να γίνει διασπίωση και ευαισθητοποίηση, σε συνεργασία με τους άντρες. Ο λόγος της Έδρας UNESCO δεν είναι διαχωριστικός των φύλων, είναι συνεργατικός: συνειδητοποίηση της κατάστασης και από κοινού αγώνας για αλλαγή.

Τι θα κάνετε πρακτικά;

Να υψώσουμε μια φωνή όλες οι γυναίκες οργανώσεις. Αυτό προσπαθούμε τώρα να κάνουμε, από κοινού προσπάθεια και συνένωση φωνής. Ξεκινήσαμε από πέρις μια πρωτοβουλία, να έχουμε μια φωνή, μια διεκδίκηση, αλλά είναι δύσκολος ο δρόμος. Χρειάζεται στήριξη και κοινές προσπάθειες.

Ο στόχος σας είναι οι βουλευτικές του 2021;

Ναι και όχι μόνο, όλες οι γυναικείες οργανώσεις να οργανωθούν και διεκδικήσουν το 50-50. Δυστυχώς υπάρχουν γυναίκες που δεν πιστεύουν στις γυναίκες. Όταν εργαστήκαμε για την πρωτοβουλία για συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική υπήρχαν γυναικείες οργανώσεις κομμάτων που δεν έβλεπαν ούτε την ανισότητα ούτε την ανάγκη για δυναμικά πολιτικά. Είναι δύσκολο περιβάλλον, αλλά χρειάζεται υπομονή και δουλειά.

Στην οικογένεια διυλίζονται όλες οι απόψεις και αντιλήψεις

Πρέπει να ενδυναμωθεί η ίδια η γυναίκα;

Ασφαλώς, οι έρευνες στην Ευρώπη δείχνουν ότι όταν η γυναίκα παντρεύεται εγκαταλείπει τα σχέδια για καριέρα, ενώ ο άντρας από τη μέρα που παντρεύεται κτίζει την καριέρα του. Λες και δεν υπάρχουν μέτρα συμπίλωσης της εργασίας με την καριέρα, παιδαγωγικοί σταθμοί για σε αφήσεις τα παιδιά σου. Προχθές μου κατάγγειλαν ότι γίνονταν συνεντεύξεις σε ένα κυβερνητικό γραφείο, ρώτησαν την κοπέλα πότε παντρεύτηκε και όταν τους είπε πριν ένα χρόνο την ρώτησαν αν είχε σκοπό να κάνει παιδιά - και δεν την προσέλαβαν. Δεν υπάρχει λογοδότηση, να τεκμηριώνουν τις πράξεις τους, ποιο προσέλαβαν, με ποια προσόντα. Εκεί θα δεις ότι προτιμούν τις άντρες. Ως προς την άδεια μητρότητας έχουμε το μισό χρόνο από ό,τι η Ελλάδα. Εδώ στην Κύπρο έδωσαν άδεια πατρότητας, αλλά χωρίς να πληρώνεται, γι' αυτό σχεδόν κανείς δεν τη χρησιμοποιήσει. Υπάρχουν τόσα πολλά που πρέπει να γίνουν, τα οποία τεκμηριωμένα δεν γίνονται στην Κύπρο, αλλά δυστυχώς αυτοί που αποφασίζουν, δεν τα βλέπουν ή τα θεωρούν χωρίς σημασία.

Πολλά ξεκινούν από την οικογένεια;

Η οικογένεια δεν είναι μόνο γυναίκα, είναι άντρας και γυναίκα. Όταν λείπει ο πατέρας επειδή εργάζεται 12 ώρες την ημέρα δεν λείπει το πρότυπο του από τα παιδιά; Μετά είναι και η ποιότητα που χρόνου που δίνεις στην οικογένειά σου. Αν έχω μια διαμαρτυρούμενη κακόμοιρη γυναίκα που όλη μέρα κάθεται και μεμφιμοιρεί ή υπηρετεί μέσα στο σπίτι, δεν είναι χειρότερο από το να έχω μια γυναίκα με αυτοπεποίθηση που γυρίζει στο σπίτι, έχει πραγματική συνομιλία με τα παιδιά της, τους αφιερώνει το χρόνο της; Είναι καλύτερα να έχει μια ικανοποιημένη γυναίκα, όχι μια καταπιεσμένη, για να αφιερώνει ποιοτικό χρόνο στα παιδιά της.

Το σχολείο είναι ένας άλλος πυρήνας που θα μπορούσε να καλλιεργήσει την ισότητα.

Όλοι οι θεσμοί κοινωνικοποίησης, τα ΜΜΕ, το σχολείο, η οικογένεια. Σκεφτείτε πόσο διαφορετικά τροφοδοτούν οι γονείς με τις δικές τους φιλοδοξίες τα αγόρια και τα κορίτσια. Παροτρύνουμε τα κορίτσια να σπουδάζουν «εύκολα» και «γυναικεία» επαγγέλματα, δασκάλες, νηπιαγωγό, νοσοκόμες.

Μα τον 21ο αιώνα, το 2016;

Βεβαίως, υπάρχουν οι εξαιρέσεις αλλά το ποσοστό των γυναικείων επαγγελματιών είναι μόνιμη επιλογή, αυτό το τεκμηριώνει μέσα από τις εκθέσεις της και η Στατιστική Υπηρεσία. Στην οικογένεια διυλίζονται όλες οι απόψεις και αντιλήψεις.